

VERSTERKT ONDERNEMERS

MOEDERSCHAPSRUST BIJ ZELFSTANDIGE VROUWEN

UNIZO lanceerde in januari 2016 – in samenwerking met sociaal verzekeringsfonds Zenito, kinderbijslagfonds ADMB en Markant, het Netwerk van en voor Ondernemende Vrouwen – een enquête over de combinatie tussen arbeid en gezin bij zelfstandige ouders met jonge kinderen (max. 12 jaar). We stelden daarin ook specifieke vragen over de moederschapsrust.

Op 20 januari 2016 was de enquête reeds door 900 zelfstandigen ingevuld, waaronder 311 mannen en 589 vrouwen.

Hieronder wordt eerst een samenvatting gegeven van het huidig regelgevend kader rond de moederschapsrust bij zelfstandigen. Daarna worden de resultaten van de enquête weergegeven. Vervolgens formuleert UNIZO enkele voorstellen om tegemoet te komen aan de wensen en noden van zelfstandigen met jonge kinderen.

1. HUIDIGE REGELING

1.1. MOEDERSCHAPSRUST BIJ ZELFSTANDIGEN

Een vrouwelijke zelfstandige die bevalt, heeft recht op acht weken moederschapsrust. Gedurende deze periode krijgt ze een moederschapsuitkering die wordt betaald door het ziekenfonds. De uitkering is forfaitair en bedraagt 449,32 EUR per week. Deze uitkering wordt niet meegenomen voor de berekeningsbasis voor de sociale bijdragen die de zelfstandige voor dat jaar definitief verschuldigd is. Er moeten echter wel belastingen op betaald worden. De zelfstandige moet in principe ook sociale bijdragen betalen voor het kwartaal van de bevalling.

De moederschapsrust is deels verplicht, deels facultatief en bestaat uit een periode voorbevallingsrust en een periode nabevallingsrust. De zelfstandige moeder is verplicht om gedurende de periode vanaf zeven dagen voor de vermoedelijke geboortedatum tot twee weken na de bevalling verlof op te nemen. De resterende periode is een facultatieve bevallingsrust. Ze kan met andere woorden zelf kiezen of ze deze rust al dan niet opneemt. De facultatieve voorbevallingsrust kan worden opgenomen tijdens de twee weken voorafgaand aan de verplichte voorbevallingsrust, de facultatieve nabevallingsrust in verschillende vrij te kiezen periodes van zeven dagen, maar uiterlijk binnen 21 weken na de verplichte nabevallingsrust.

Tijdens de moederschapsrust geldt een verbod op de uitoefening van enige beroepsactiviteit.

De zelfstandige blijft tijdens de moederschapsrust sociale bijdragen verschuldigd.

1.2. MOEDERSCHAPSHULP

Naast de periode van moederschapsrust, hebben vrouwelijke zelfstandigen die bevallen sinds 1 januari 2006 recht op de zogenaamde moederschapsrust. Die hulp is bedoeld om de situatie te verbeteren van de moeders die hun zelfstandige activiteit hervatten en die tegelijk het huishouden bestieren en zorgen voor hun kind. Er wordt hiervoor gebruik gemaakt van het bestaande dienstenchequesysteem. De zelfstandige vrouw krijgt 105 gratis dienstencheques.

De dienstencheques worden niet automatisch toegekend. De zelfstandige moet ze schriftelijk aanvragen bij haar sociaal verzekeringsfonds. Dit moet ten laatste gebeuren op het einde van de vijftiende week na de bevalling.

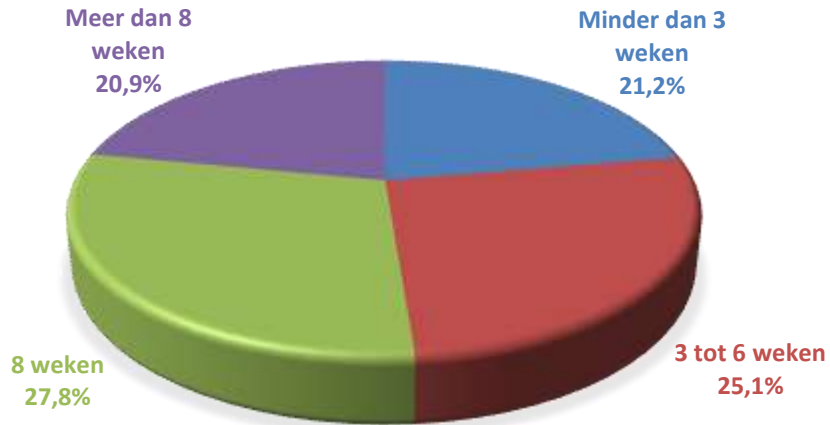
2. RESULTATEN VAN DE ENQUÊTE

De enquête peilt eerst naar de opname door de zelfstandige vrouwen van de huidige rechten inzake de moederschapsrust. Daarna wordt aan alle respondenten, mannen en vrouwen, gepeild naar het draagvlak voor mogelijke maatregelen met betrekking tot de moederschapsrust.

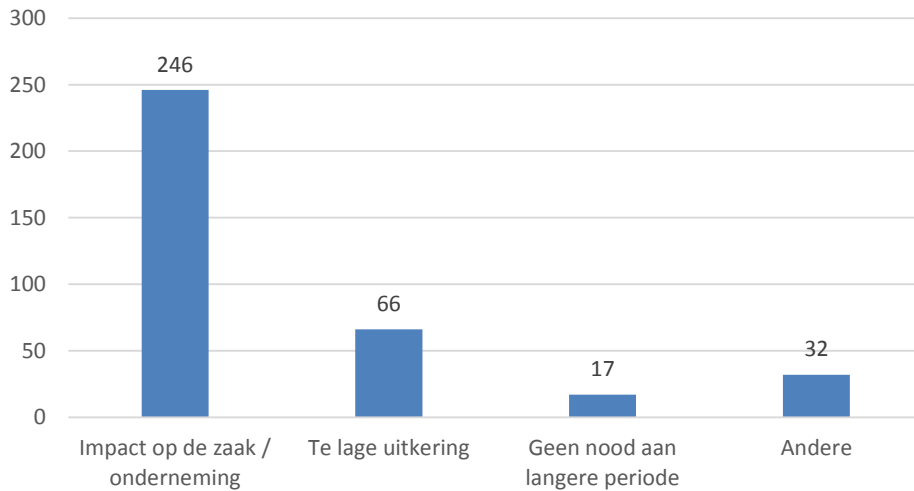
2.1. HUIDIGE PRAKTIJK

Uit de antwoorden in het eerste luik blijkt dat bijna de helft van de zelfstandige vrouwen het maximum aantal van 8 weken moederschapsrust met uitkering opneemt. Daarbij moet er ook rekening mee worden gehouden dat sommige zelfstandigen die de enquête hebben ingevuld ten tijde van de geboorte van hun jongste kind maar recht hadden op 6 weken moederschapsrust (vóór 2009). Een substantieel aandeel zelfstandige vrouwen (22%) neemt heel weinig moederschapsrust, d.w.z. minder dan 3 weken. Dit vooral omdat ze het zich niet kunnen permitteren om lang afwezig te zijn uit hun zaak.

HOEVEEL WEKEN MOEDERSCHAPSRUST OPGENOMEN

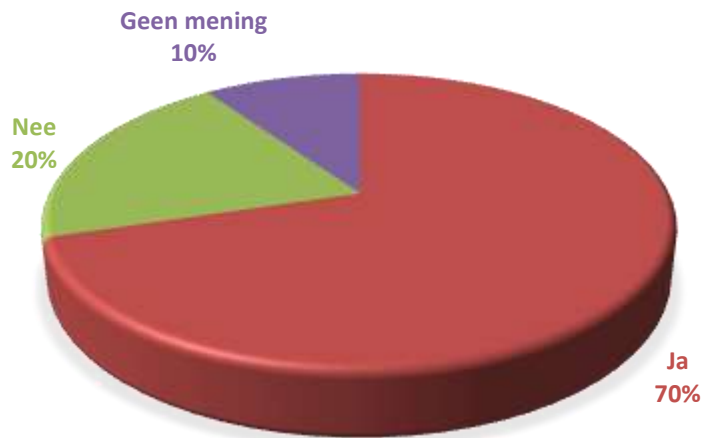

REDEN OM KORTE MOEDERSCHAPSRUST OP TE NEMEN

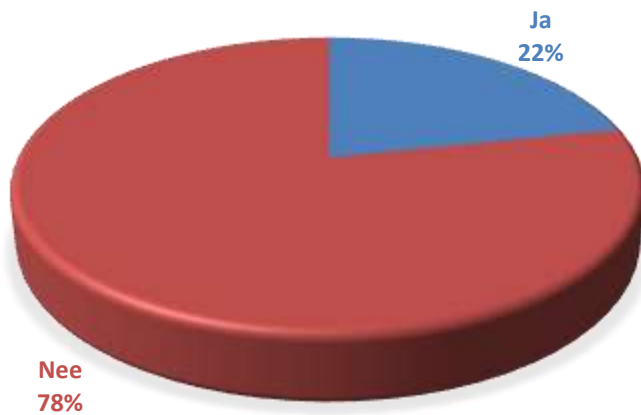
Op de vraag of de zelfstandige liever een langere periode moederschapsrust had opgenomen, antwoordt een grote meerderheid "ja". Praktische bezwaren, zoals de impact op de onderneming en het inkomen tijdens de moederschapsrust, staan hier echter aan in de weg.

WENS OM LANGERE MOEDERSCHAPSRUST TE KUNNEN NEMEN

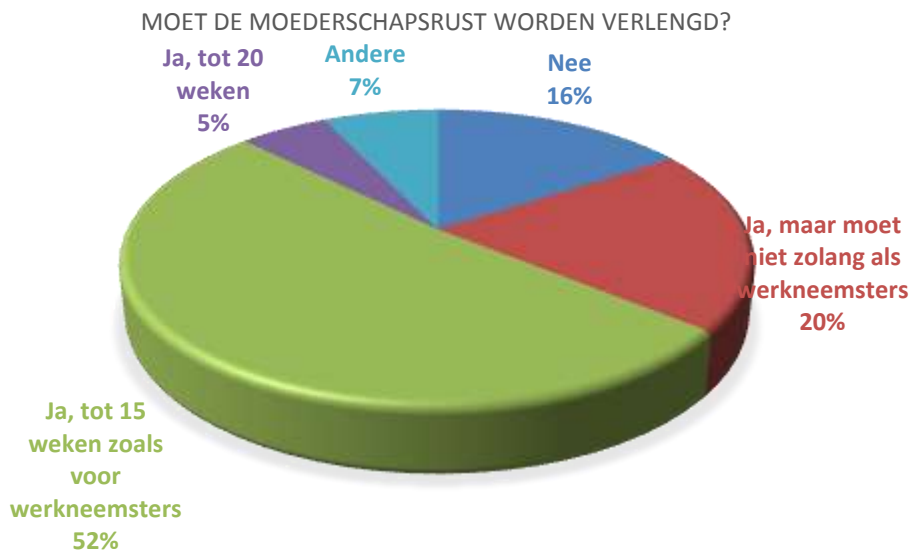
Sommige vrouwen kunnen tijdens de moederschapsrust terugvallen op een aanvullende verzekering die het inkomen in die periode aanvult en/of de duurtijd verlengt. Het gaat echter om een minderheid van 22%.

AANVULLENDE VERZEKERING BOVENOP MOEDERSCHAPSRUST

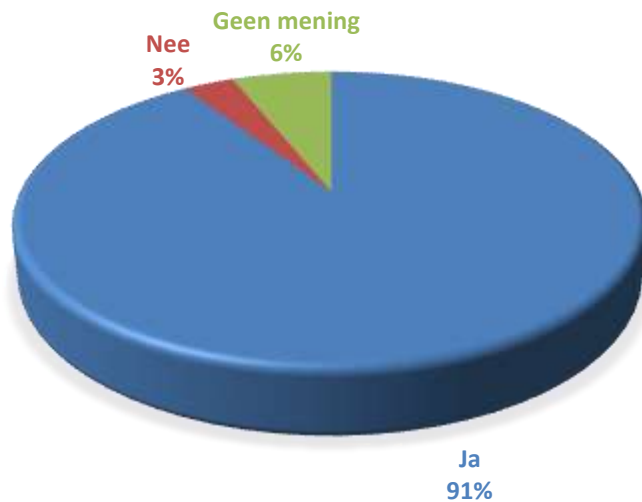
2.2. WENSEN EN NODEN VAN DE ZELFSTANDIGEN M.B.T. DE MOEDERSCHAPSRUST

Zowel bij de mannelijke als bij de vrouwelijke zelfstandigen is er een breed draagvlak om de moederschapsrust van zelfstandige vrouwen te verlengen. 77% is voorstander. Slechts 16% is tegenstander. In de commentaren geven de zelfstandigen mee dat ze in hun eigen situatie misschien geen lange periode zouden opnemen, maar dat het wel mogelijk moet zijn voor de zelfstandigen die dat wel kunnen en willen. Wat de duurtijd van de moederschapsrust betreft, pleit 52% van de zelfstandigen voor een gelijkstelling met de werknemers (15 weken). 5% pleit zelfs voor 20 weken. 20% is voorstander van een verlenging, zonder dat het om een volledige gelijkstelling met de werknemers moet gaan.

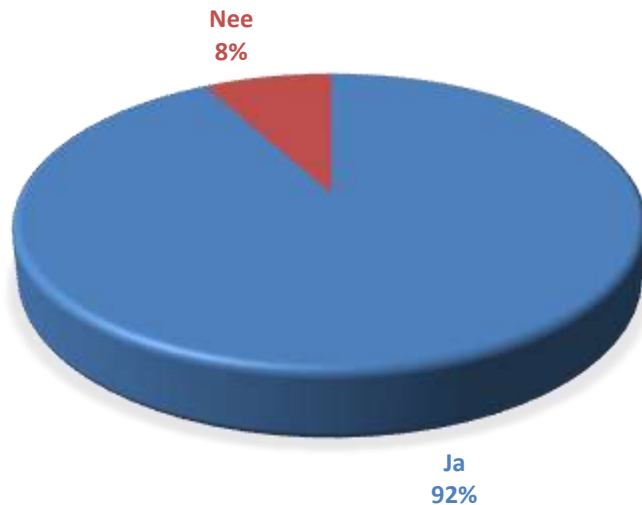
Er is een heel breed draagvlak om de zelfstandige moeder bij de geboorte voor één kwartaal vrij te stellen van de betaling van sociale bijdragen. Dit kwartaal wordt dan een gelijkgestelde periode voor de berekening van het pensioen en de loopbaanvoorwaarden binnen het pensioenstelsel.

VRIJSTELLING VAN BIJDRAGEN IN KWARTAAL BEVALLING?

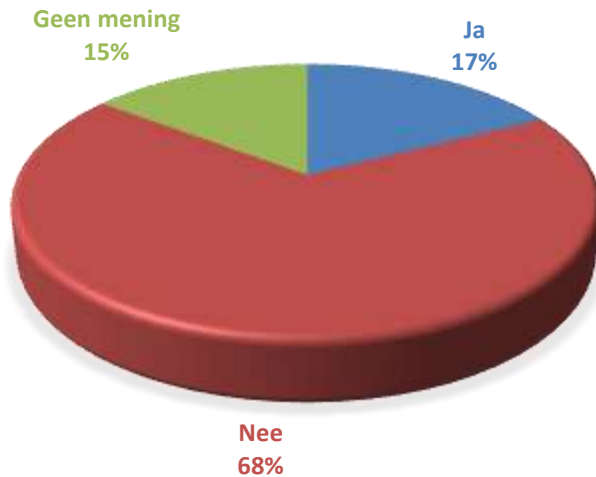

Er is een heel breed draagvlak om de zelfstandige moeder toe te laten om de moederschapsrust te combineren met een beroepsactiviteit. Dit zelfs zonder dat de uitkering dan wordt verminderd. Het huidige verbod om enige beroepsactiviteit uit te voeren, staat haaks op de realiteit. Een zelfstandige moeder wil tijdens haar verlof wel enigszins betrokken blijven met wat er binnen de onderneming gebeurt.

BEROEPSACTIVITEIT TIJDENS MOEDERSCHAPSRUST TOELATEN?

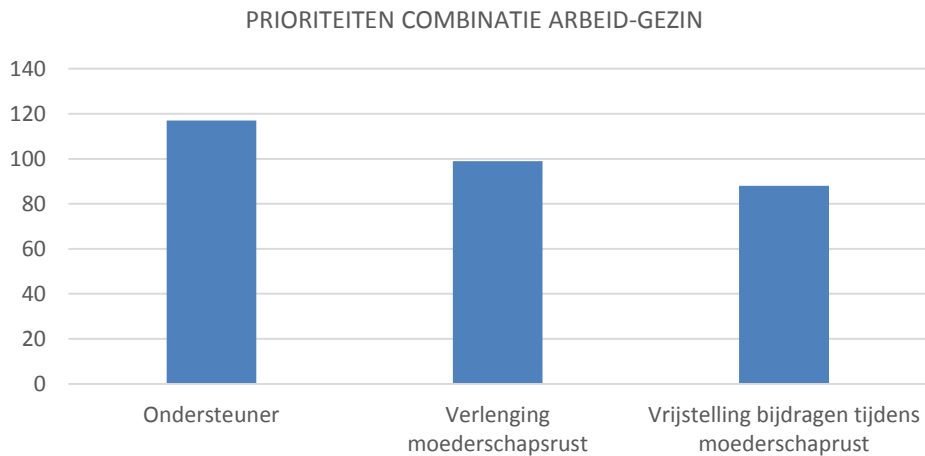
HALVERING VAN UITKERING ALS BEROEPSACTIVITEIT TIJDENS MOEDERSCHAPSRUST?

2.3. PRIORITEITEN COMBINATIE ARBEID-GEZIN

Als de zelfstandigen moeten kiezen tussen verschillende prioriteiten voor het sociaal statuut, blijft een hoger minimumpensioen met stip op één staan. Als tweede prioriteit komt het UNIZO voorstel van de Ondersteuner naar voor. Derde is een hogere uitkering voor langdurig arbeidsongeschikte zelfstandigen.

Met betrekking tot de verschillende voorstellen om de combinatie tussen arbeid en gezin te vergemakkelijken, komt de volgende rangschikking uit de enquête:

Pro memorie: Met het voorstel van de Ondersteuner wil UNIZO een kader bieden voor gezins- en persoonsondersteunende diensten die als bijverdienste worden geleverd. Het gaat om kinderopvang, huishoudhulp, lichte zorgtaken en ondersteuning. De vergoeding die voor deze diensten betaald wordt, zou binnen bepaalde grenzen (5.500 EUR bruto per Ondersteuner – 500 uur per jaar per gezin) vrijgesteld worden van sociale bijdragen en belastingen.

3. STANDPUNT UNIZO

Op basis van bovenstaande gegevens neemt UNIZO de volgende standpunten in:

DE ONDERSTEUNER (ZIE BIJLAGE)

Het voorstel van de Ondersteuner komt het meest tegemoet aan de wens van en de noodzaak voor zelfstandigen om de combinatie tussen arbeid en gezin te vergemakkelijken. Dit voorstel moet prioritair op de politieke agenda komen.

VERLENGING VAN DE MOEDERSCHAPSRUST

De moederschapsrust voor zelfstandigen moet worden verlengd met het oog op een gelijkschakeling van de duurtijd met hetgeen voor werknemers geldt (15 weken). Dit op basis van de huidige uitkering (449,32 EUR per week) en zonder afbreuk te doen aan het systeem van moederschapsrust via dienstencheques.

TOELATING VAN COMBINATIE UITKERING BEROEPSACTIVITEIT

Het verbod op de uitoefening van elke beroepsactiviteit tijdens de moederschapsrust moet worden opgeheven.

VRIJSTELLING VAN SOCIALE BIJDRAGEN

Een zelfstandige moeder moet vrijgesteld worden van de betaling van sociale bijdragen in het kwartaal van de geboorte. Dit kwartaal moet gelijkgesteld worden voor de berekening van het pensioen.

Conform de vrijstelling van bijdragen voor arbeidsongeschikten kan hier een onderscheid gemaakt worden naargelang de zelfstandige ervoor kiest om de moederschapsrust te combineren met de uitoefening van een beroepsactiviteit. In geval van cumul zal de huidige regeling blijven gelden. D.w.z. dat de uitkering niet wordt meegenomen in de berekeningsbasis van de sociale bijdragen, maar dat de zelfstandige wel de gewone bijdrage verschuldigd is voor het kwartaal van de bevalling. Indien de zelfstandige elke beroepsactiviteit tijdens de moederschapsrust staakt, krijgt zij een vrijstelling van bijdragen wanneer de moederschapsrust minstens 6 weken duurt.

BIJLAGE: CONCEPTNOTA “DE ONDERSTEUNER”

1. PROBLEEMSTELLING

Er is in ons land een belangrijke maatschappelijke nood aan gezins- en persoonsondersteunende diensten. Veel jonge en minder jonge ouders worstelen met de combinatie tussen arbeid en gezin en zouden graag beroep doen op externen voor ondersteuning, vb. in de vorm van kinderopvang na de schooluren en in de vakanties en dit al dan niet in combinatie met huishoudelijke taken. Daarnaast zijn er veel personen die niet noodzakelijk hulpbehoevend zijn, maar die wel nood hebben aan ondersteuning in de vorm van gezelschap en licht huishoudelijk werk.

Deze noden kunnen niet allemaal op de klassieke manier door voorzieningen en organisaties worden ingevuld. Gezinnen hebben net behoefte aan (occasionele) kinderopvang wanneer de crèches en de buitenschoolse opvang gesloten zijn. Het invullen van lichte zorgvragen via de bestaande stelsels van thuiszorg en dienstencheques is niet haalbaar en spijtig genoeg niet betaalbaar.

Er zijn echter wel heel wat personen die dit soort diensten van beperkte omvang zouden willen leveren (maar dit vandaag niet doen). Personen bijvoorbeeld die nog niet beroepsactief zijn (studenten) of die het beroepsleven achter zich hebben gelaten (gepensioneerden) en die een beperkte activiteit willen verrichten met een sterk menselijk en ondersteunend karakter.

Indien deze mensen elkaar vinden, is het echter niet evident om de daaruit vloeiende verhouding wettelijk correct te structureren:

- *Arbeidsovereenkomst*: De drempel bij de opdrachtgever voor het afsluiten van een arbeidsovereenkomst ligt hoog. Aan het statuut van werkgever zijn heel wat arbeidsrechtelijke verplichtingen verbonden. Op financieel vlak moet rekening gehouden worden met de mogelijke toepassing van de RSZ-wet, al geldt er een uitzondering in geval van occasionele huishoudelijke arbeid (max. 8 uur per week bij één of meerdere werkgevers) en een beperking in geval van de tewerkstelling van een dienstbode. De werknemer zal wel altijd belastingen moeten betalen op hetgeen hij verdient.
- *Zelfstandige*: Als de betrokkene de hoedanigheid van zelfstandige aanneemt, moet hij zich inschrijven bij een sociaal verzekeringsfonds. In het merendeel van de gevallen zal dit als zelfstandige in bijberoep, gelijkgesteld met bijberoep of als gepensioneerde zelfstandige zijn. Vanaf een bepaalde inkomensgrens (1.419,50 EUR per jaar voor bijberoepers; 2.839 EUR per jaar voor gepensioneerde zelfstandigen) moeten sociale bijdragen betaald worden. In sommige gevallen zal men zelfs als zelfstandige in hoofdberoep worden beschouwd en zal de

minimumbijdrage van 727,21 EUR per kwartaal verschuldigd zijn. Bovendien moeten er altijd ook belastingen worden betaald.

- *Vrijwilligersvergoeding*: De vrijwilligersvergoeding is vrijgesteld van sociale bijdragen en belastingen. Er geldt echter een maximum van 32,71 EUR per dag en 1.308,38 EUR per jaar. De vergoeding kan bovendien maar toegekend worden in een specifieke situatie. Het gaat om een vergoeding die (door een vereniging) aan de vrijwilligers van deze vereniging wordt betaald.

Er is dus een maatschappelijke behoefte die niet ingevuld wordt en heel wat personen die deze taken in beperkt volume zouden kunnen opnemen. Zij zouden dit mogelijk wel doen indien er een eenvoudig en laagdrempelig statuut voor bestaat.

UNIZO wil daarom het statuut van de ondersteuner in het leven roepen.

2. DE ONDERSTEUNER

DOELGROEP ONDERSTEUNERS

Het is niet de bedoeling dat een activiteit als ondersteuner een voltijdse beroepsbezigheid wordt. Het gaat uitdrukkelijk om een bijverdienste.

Personen die het statuut van ondersteuner mogen aannemen:

- Studenten
- Gepensioneerden
- Werknemers met een arbeidsovereenkomst die minstens een 4/5de tewerkstelling omvat
- Zelfstandigen in hoofdberoep
- Meewerkende echtgenoten
- Zelfstandigen gelijkgesteld met bijberoep (art. 37)

Arbeidsongeschikten en invaliden voor wie geen herclassering meer mogelijk is en die voor de activiteit de toelating krijgen van de adviserend geneesheer (of de GRI).

Personen die het statuut van ondersteuner niet mogen aannemen:

- Werklozen
- Bruggepensioneerden

- Arbeidsongeschikten en invaliden voor wie herclassering nog mogelijk is

DOELGROEP GEBRUIKERS – SOORT VAN DIENSTEN

De ondersteuner kan enkel gezinsondersteunende en persoonsondersteunende diensten leveren, zoals:

- Kinderopvang: buitenschoolse kinderopvang, flexibele kinderopvang, urgentieopvang en de opvang van zieke kinderen
- Huishoudelijke hulp: koken, opruimen, was en strijk, onderhoud van de woning
- Beperkte verzorging: dagelijks toilet
- Gezelschap houden van zieken, bejaarden en andersvaliden
- De diensten die een vervangende ondernemer kan leveren

GRENZEN

Om te vermijden dat een activiteit als ondersteuner een voltijdse beroepsbezigheid wordt of dat gezinnen of personen quasi permanent van dit systeem gebruik zouden maken, gelden de volgende grenzen:

- Een maximum inkomen via het statuut van ondersteuner van 5.500 EUR bruto per persoon;
- Geen mogelijkheid om als ondersteuner beroepskosten te maken;
- Elk gezin kan gedurende maximum 500 uur per jaar op één of meerdere ondersteuners beroep doen;
- De ondersteuner kan per uur maximaal 11 EUR aanrekenen.

ADMINISTRATIEF

Aan het statuut van ondersteuner zijn zeer lichte administratieve verplichtingen verbonden.

Men kan dit statuut op twee manieren aannemen en aan de verbonden administratieve verplichtingen voldoen. Ofwel regelt men alles zelf. Om ondersteuner te worden, volstaat dan een inschrijving in een daarvoor gecreëerde website, beheerd door de overheid. Deze inschrijving is gratis. Voor controledoeleinden geeft de ondersteuner elk te presteren uur vooraf of binnen een termijn van 24 uur in de website in.

Een alternatieve manier om ondersteuner te worden, is via registratie bij een bemiddelende organisatie. Het moet gaan om een vzw die erkend is door de overheid om de activiteiten van ondersteuners te coördineren. Deze vzw neemt de administratieve verplichtingen van de ondersteuner over (invoering prestaties) en controleert of de grenzen worden gerespecteerd. Het is de bedoeling dat organisaties zoals de Gezinsbond, de CM, UNIZO, Boerenbond, enz. zich in het systeem kunnen inschakelen.

Om van de diensten van een ondersteuner gebruik te maken, volstaat het zich in te schrijven op de website of te registreren bij een of meerdere bemiddelende organisaties. De inschrijving of registratie kan een eenmalige, kleine, kost met zich meebrengen. Per gebruiker wordt elk afgenomen uur ook in het systeem ingegeven. Dit maakt kruiscontrole mogelijk.

Zowel de ondersteuner als de gebruiker worden tijdig verwittigd wanneer zij de grenzen van gebruik dreigen te overschrijden.

FINANCIËEL

Het inkomen dat via het statuut van ondersteuner gegenereerd wordt (max. 3.500 EUR bruto), is vrijgesteld van sociale bijdragen. Er is ook geen belasting verschuldigd.

Via het statuut van ondersteuner wordt geen enkel sociaal recht opgebouwd.

VERZEKERING

Eventueel kan wel een collectieve verzekering geïnstalleerd worden om burgerlijke aansprakelijkheid te dekken en/of schade als gevolg van letsels die overkomen zijn tijdens de activiteit als ondersteuner. Deze verzekering kan gefinancierd worden door middel van een kleine bijdrage door elke ondersteuner en/of gebruiker.
